

Dr Zorica MRŠEVIĆ,
Naučna savetnica Instituta
društvenih nauka, Beograd

Pregledni članak
UDK: 343.61-058.83-055.2
Primljeno: 18. novembra 2013. god.

ŽENOUBISTVO I SAMOUBISTVO UBICE¹

Femicid je pojam koji se koristi za namerno ubistvo žene od strane muškarca. Jedna do dve trećine svih slučajeva femicida završava se samoubistvom ženoubice. U ovom članku predstavljeno je više najnovijih slučajeva femicida praćenih samoubistvom ženoubice koji su se desili u Srbiji u 2012. i 2013. godini. Motivi takvih samoubistava su u fokusu interesovanja ovoga članka u kojima autorka prezentira najrasprostranjenija i najverovatnija tumačenja tih motiva, koja su sva ilustrovana stvarnim slučajevima. Domaće nasilje prethodi domaćem ubistvu i najavljuje ga, čini ga predvidljivim. Ženoubice/samoubice obično dolaze iz nasilnih porodica, veoma nastoje na vršenju kontrole i moći nad partnerkom u vezi, i vrlo su intenzivno ljubomorni i osvetoljubivi. Nikako se ne dešava da se oni na mah odluče na ubistvo partnerke. Uobičajeno je da smišljeno i dugo planiraju izvršenje kako žrtve tako i metoda izvršenja tog krivičnog dela ubistva. Jasno je da su najvažnije strategije prevencije femicida intimne partnerke, one strategije koje su usmerene na smanjenje nasilja u intimnim odnosima, kao i rana identifikacija slučajeva koji su u najvećem riziku da dođe do femicida, praćena ciljanim interventnim merama. Te mere treba posebno da se preduzmu u prvih 3 do 6 meseci pošto je žena koja trpi

1 Ovaj tekst je nastao kao deo projekta na kome je autorka angažovana: Društvene transformacije u procesu evropskih integracija – multidisciplinarni pristup, koji je finansiran od strane Ministarstva za prosvetu, nauku i tehnološki razvoj u periodu 2011-14.

nasilje u intimnom odnosu, napustila onog ko je zlostavlja. Onemogućavanje nasilnika da raspolaže vatrenim oružjem je od posebne važnosti. Svuda tamo gde postoje skloništa, pravna savetovaništa, adekvatna, profesionalna medicinska zaštita, kao i policija trenirana da interveniše u slučajevima domaćeg nasilja u saradnji sa drugim nadležnim institucijama, žene i deca imaju više šanse da prežive nasilje koje trpe u svojim životima.

Ključne reči: femicid, samoubistvo ubice, domaće nasilje, motivi samoubistva ženoubice, prevencija domaćeg nasilja kao prevencija femicida.

1. Uvod

Ženobice/samoubice su ubice koje se po izvršenom femicidu ubiju. Ta zastrašujuća, (samo)uništavajuća kombinacija ubistva i samoubistva, nesumnjivo je povećane društvene opasnosti kada se poredi sa „običnim”, pojedinačnim ubistvima ili samoubistvima. Ono što ih čini društveno opasnim je manifestna rešenost ženoubica/samoubica da po svaku cenu unište i svoj i tuđe živote, ne prezajući da uz femicid praćen samoubistvom, ubiju i sopstvenu ili tuđu decu i/ili još neke srodne ili nesrodne osobe, pa je zato potrebno pokloniti povećanu, fenomenološko etološku analitičku pažnju toj pojavi koja inače, spada u oblast tzv. „kriminologije svakodnevnih pojava“. Oblast „kriminologije svakodnevnih pojava (svakodnevnog života)” terminološki i sadržinski se pojavila pre više od trideset godina, npr. u radovima Elshtain-a 1981, sledeće decenije Felson-a, 1994. i Henry & Einstadter-a 1998, da bi se nastavila i tokom dvehiljaditih u radu, npr. Kleinman-a 2006. Vršnjačko nasilje, nasilje povezano sa sportom i nasilje nad ženama su najčešće obrađivane teme iz te kriminološke oblasti.

Kada su Džejn Kaputi i Dajana Rasel², reagujući na masakr studentkinja u Montrealu 1989. objavile davne 1990. godine u časopisu „Miz“, tekst pod naslovom „Femicid: govoriti o neizgovorenom”, verovatno nisu pretpostavljale da su i u naučni, a ne samo medijski diskurs uvele novi pojam, femicid – namerno ubistvo žena od strane muškaraca. U svojoj kasnijoj knjizi „Femicid, politika ubijanja žena“, Dajana Rasel je 1992. u taj pojam uključila seksualno uznemiravanje i ucenjivanje, prinudnu sterilizaciju, genitalno sakaćenje, ako bi posledice tih i njima sličnih praksi, bila smrt žena. Femicid danas obuhvata više

2 Drew H., Women, violence, and the Media, Northeastern University Press, Boston, University press of New England, Hanover and London, 2009, s. 117-118.

vrsta rodno zasnovanih ubistava, od „običnog” ženoubistva, preko silovanja sa ubistvom, serijskih ubistava prostitutki, do spaljivanja udovica na muževljevoj lomači i ubistva zbog „uvrede porodične časti” do kojih je nekada dolazilo uglavnom u oblasti Mediterana i Bliskog Istoka, a danas u Pakistanu i Indiji. U ovom radu se koristi samo najuže shvatanje femicida kao muškog nasilja sa smrtnom posledicom po ženu, bez širokog shvatanja femicida koje obuhvata i druge vrste muškog nasilja nad ženama (silovanje, incest, harasment, trefiking, mobing) koje narušavaju zdravlje žrtava, ali nemaju neposredni smrtni ishod³. Tipično za metodološki pristup „kriminologije svakodnevnih pojava” je da se za sve ili gotovo sve analize koriste medijski izvori kao ilustracija konkretnih slučajeva, jer to daje neophodnu aktuelnost obrađenoj temi. Ne treba zaboraviti ni da su u slučajevima samoubistava ženoubica sudski postupci i presude nemogući, jer su svi glavni akteri mrtvi, i žrtva i ubica, krivični postupak se ne vodi, pa zapravo tu zauvek ostaju samo medijski izvori kao jedini javni izvor činjenica, dokument o konkretnim slučajevima.

2. Femicid sa samoubistvom ubice u Srbiji

Sama reč femicid inače, nije nova i u engleskom jeziku postoji od 1801. i znači ubijanje žena⁴. Ali iako termin femicid⁵ dolazi sa engleskog jezičkog područja, događaji obuhvaćeni tim pojmom nikako nisu nešto što se dešava „drugima“, niti nam je to „nametnuto“ sa strane. Femicid je pojava itekako prisutna u Srbiji gde je, kao i svuda u svetu, najizraženiji oblik femicida ubistvo žene kao posledica nerazrešenih ili prolongiranih oblika porodičnog nasilja nad ženama. Domaćih slučajeva je mnogo, 40 femicida u 2011, 57 u 2012⁶, dok je u prvih osam meseci 2013., u porodičnom nasilju izgubilo život već 27 žena⁷, (ovogodišnji kuriozitet je da su svima ubice pre ubistva otvoreno pretile⁸), pri

3 Širi pristup u Srbiji zastupa Mreža žene protiv nasilja sledeći logiku po kome muško nasilje, pogotovo ono dugotrajno, vodi ka femicidu, u „Krvava despotija muškaraca“, na linku: http://www.zeneprotivnasilja.net/images/stories/pdf/femicid/FEMICID_Krvava_despotija_muskaraca_-_clanak_objavljen_21.07.2011._godine.pdf

4 1848. taj termin je prvi put objavljen u Wharton's Law Lexiconu.

5 Iako je izveden po pojmovnom, jezičkom modelu genocida, femicid ipak nije „podvrsta genocida“. Isto kao što npr. ni razne „kuposijade i slatinijade“ nisu podvrste olimpijade, već su to samo mali lokalni kulinarski vašari, čiji su nazivi jezički konstruisani po modelu pojma olimpijada, tako isto ni femicid nije podvrsta genocida.

6 Podaci MUP-a, objavljeni na Jutarnjem programu Prvog programa RTS-a, 13. januara 2013.

7 Nedeljković, H.M., Domovi puni torture, Večernje novosti, 08.06.2013.

<http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/hronika/aktuelno.291.html:437862-Domovi-puni-torture>
Informer, 19. 08. 2013, rubrika Vesti, str 11a

8 Mrđen, I., Iz mog ugla, Blic, 20.08.2013, str 16. Svi nasilnici su prethodno pretili.

čemu se čak deset ovogodišnjih ženoubica ubilo. Nedavni ovogodišnji slučaj ženoubice/samoubice iz Subotice (11. juna 2013), osim što skreće pažnju svojim tragičnim ishodom, ilustrativan je i po svojim drugim elementima, tipičnim za fenomen koji se analizira.

Primer femicida zbog pokušaja žrtve da prekine vezu sa ubicom. Zoltan Godo je ubio bivšu nevenčanu suprugu i sebe. Sa njom je živeo sedam godina, u istrazi se navodi da je bio agresivan, i da su među njima svađe bile česte, zbog čega ga je ona napustila u decembru 2012. i otišla sa sinom i ćerkom kod majke. Zoltan joj nije davao mira, često je dolazio i mesecima je slao poruke pozivajući je da mu se vrati da žive zajedno jer je voli. Ona je odbacivala takvu mogućnost, ostavila ga je i više nije obraćala pažnju na njega. U poslednje vreme nije dolazio jer je Editin sin bio kod kuće. Sedam dana pošto je njen sin otišao na rad u Nemačku, pojavio se na kapiji sa pištoljem u ruci. Edita nije htela da ga pusti, ali je on provalio. Njena četrnaestogodišnja kćerka ga je molila da poštedi majčin život i radije ubije nju ali je on odgurnuo i pred njom hladnokrvno pucao dva puta žrtvi u srce i odmah zatim ispalio sebi dva metka u glavu⁹. Zoltan i Edita iza sebe imaju ranije brakove, i po dvoje dece¹⁰. Medijski izveštaji konstatuju ljubomoru usled koje Zoltan nije mogao da se pomiri sa činjenicom da ga je Edita ostavila¹¹.

Potrebno je na ovom mestu ukazati i na postojanje visoke stope pokušaja femicida jer kako istraživanja dokazuju, na svaki dovršeni femicid dolazi bar osam, obično vrlo brutalnih pokušanih ubistava žena, koji su bili skoro dovršena ubistva¹² kao što ilustruje nedavni slučaj iz Koceljeva, ili prošlogodišnji iz Novog Sada.

Primer pokušanih femicida i samoubistva ubice. Vladan Lukić (38) je 16. maja 2013. oko 13 časova izbo nožem suprugu Snežanu Marić, a zatim povredio sebe. Po pozivu komšija bračni par je kolima Hitne pomoći prevezen u bolnicu gde su Snežani konstatovane teške telesne povrede u predelu grudi, a njenom supugu u predelu stomaka. Lekari šabačke bolnice bore se za život bračnog para Marić-Lukić iz Koceljeva¹³.

Primer pokušanog femicida i dovršenog samoubistva. Mirko Gajić je ženu teško povredio udarcima čekićem po glavi i telu, a zatim izvršio samoubistvo. Zbog porodičnog nasilja izrečena mu je ranije mera zabrane pristupa na 100 metara njoj i njihovom jedanaestogodišnjem sinu i uznemiravanje

9 Šolaja, D., Ubio ženu i sebe, ćerka molila za majčin život, Blic, 13. juni 2013, str. 15.

10 J.P., M. Po., 2013, Ubio bivšu ženu na kućnom pragu, Alo, tr 07.

11 Ubio bivšu ženu pa sebe, Informer, 13. juni 2013, str 12

12 Drew, H.: op. cit., s. 117-118.

13 J.P., Izbo suprugu, pa sebe!, Alo, 16. maj 2013, hronika.

na bilo koji način. Žrtva se nadala da će suprug poštovati mere zabrane koje je sud odredio, ali se to nije desilo¹⁴.

Previše je i dovršenih i pokušanih femicida-suicida da bi mogli da budu neempatično ignorisani i olako pripisivani „drugim sredinama“. Odsustvo empatije je inače, po istaknutom teoretičaru nasilja Sajmon Baron Koenu, jedno od glavnih uzroka nasilja. Opominjući u svom delu „Psihologija zla“ na opasnost od eskalacije nasilja kome se niko ne suprotstavlja, autor smatra da to običnim ljudima oduzima sve što je ljudsko, lako ih uvodeći u zločin, čime se po njemu otvaraju vrata masovno počinjenom nasilju i uništenju velikog broja ljudskih života. Ili kako on kaže, „Put do Aušvica bio je popločan ravnodušnošću“¹⁵.

Posle slučaja Pajčin/Kapisoda marta 2010. u Srbiji se intenzivira pažnja poklonjena pojavi ženoubistva praćenog samoubistvom ubice. Javila se i upitanost da li se radi o specifičnom „femicidu na srpski način“, ili je to univerzalna pojava koja se dešava i u drugim sredinama i podnebljima. Čini se na prvi pogled da je to deo „domaćeg ambijenta“, posledica „dinarskog mentaliteta“ pod kojim se podrazumeva hegemonistička muškost kombinovana sa sklonosti ka samovolji, prekoj, nasilnoj reakciji. Međutim, uprkos brojnim domaćim slučajevima femicida praćenim samoubistvom ubice poslednjih godina, ta pojava ipak nije karakteristika ni srpskih, pa ni balkanskih ženoubica. Različita istraživanja vođena u svetu ukazuju da su čak oko jedne do dve trećine slučajeva femicida od strane intimnog partnera, muški partneri izvršili i samoubistvo (u manjem broju slučajeva ubiju i decu). Podaci jasno ukazuju da su uloge polno podeljene tako što su većina ubica muškarci, a većina ubijenih žene¹⁶. Samo oko 1% od svih ubistava od strane intimnog partnera praćenog samoubistvom ubice su slučajevi u kojima su žene ubile muškog partnera i izvršile samoubistvo. Samoubistvo ubice je inače karakteristika muških ubice žena, dakle tipična je za femicid, a ne opšte porodično ubistvo, između drugih ili bilo kojih članova porodične zajednice. Glavni faktori rizika pojave femicida sa samoubistvom, uključuje uvek prethodno postojanje partnersko/porodičnog nasilja, i uglavnom

14 Lj.P., Čekićem teško povredio suprugu, pa se ubio, Blic, 17.02.2012.

Ljubica Petrović, Žarko Bogosavljević, Blic, 18.02.2012, Čekićem pretukao suprugu, pa se obesio misleći da je mrtva.

Ljiljana Preradović, Novi Sad, Kršio zabranu prilaska supruzi, Večernje novosti, 18. februar 2012, hronika 13.

15 Baron Koen, S., 2012, Clio, Beograd, str. 132-133.

16 Nedavno objavljeno britansko istraživanje npr. navodi podatak da su npr. u posmatranom uzorku 71-nog slučaja porodičnih ubistava, 83,1% ubice bili muškarci, a žene 16,9%.

Kriminolozi: četiri tipa „porodičnih ubica“, 16.08.2013.

http://www.b92.net/zivot/nauka.php?nav_id=742933&fs=1

Pristupljeno 16.08.2013..

su isti kao ubistva od strane intimnog partnera bez samoubistva ženoubice, s tim što tu kao dodatni elemenat postoje u nekim slučajevima još i njegovi prethodni, neuspešni (često nedovoljno ozbiljni) pokušaji samoubistva¹⁷.

3. Motivi

Za sva samoubistva je zajedničko da motivi samoubistva ostaju prikriveni kao tajna odneta u grob, ili su nejasni, ili barem neshvatljivi onima koji su preživeli. Čak i kada postoji oprostajno pismo ili kada su okolnosti samoubičinog života takvi da nedvosmisleno ukazuju na razloge, uvek ostaju neodgovorena pitanja, zašto je samoubistvo, baš u tom momentu bila izabrana opcija, zašto je to učinjeno umesto životne borbe, suočavanje sa problemima kakvi god da su, zašto je odluka morala da bude to definitivno bekstvo/dezerterstvo od života? Samoubistvo ženoubice opterećeno je dakle, istim početnim dilemama i nedoumicama kao svako drugo samoubistvo pa su tako, i kod samoubistva ženoubice mišljenja podeljena između dva ekstremna shvatanja, prvog, po kome je samoubistvo čin vrhunskog kukavičluka ili pak drugog, potpuno suprotnog, po kome je to častan čin vrhunske hrabrosti. Ovakva dijametralno suprotna shvatanja sreću se i kod interpretacije jednog istog slučaja. Ostalo je npr. zabeleženo da je otac ženoubice/samoubice Filipa Kapisode izjavio da je „Filip postupio časno crnogorski što je na sebe digao ruku“,¹⁸ dok je brat Petar potpuno suprotno smatrao da je „Filip svojim delom ukaljao ugled svoje porodice“¹⁹.

Do samoubistva ženoubice ne dolazi zbog depresije, usamljenosti²⁰, neizlečive bolesti²¹ osiromašenja i sličnih razloga, koji se najčešće javljaju kod drugih samoubica. Zato samoubistvo ženoubice ne treba posmatrati izolovano od prethodno izvršenog femicida sa kojim je nužno motivaciono povezano i predstavlja deo jednog tipičnog i tragičnog nasilnog scenarija u kojem ima mnogo toga ponavljano od slučaja do slučaja, tako da se mogu uočiti tipične sličnosti. Dok je femicid koji prethodi samoubistvu u uzročno motivacionom smislu nastavak, finale ekspanzije nasilja kojem se niko nije suprotstavio, samoubistvo ženoubice uzročno je proizašlo iz prethodnog ubistva. Bez prethodnog femicida, sasvim sigurno ne bi došlo ni do samoubistva ženoubice.

Sam čin samoubistva deluje na prvi pogled kao neka vrsta javnog prihvatanja krivice i samokažnjavanja. Može se zaista pretpostaviti da se radi o kajanju, grižnji

17 Drew, H., op. cit., s. 213

18 Moldovan, S., Zločin iz strasti, Svedok, 23.3.

19 Press, 18. mart 2010.

20 Đorđević, K., U Srbiji dnevno četiri samoubistva, Politika, 31.07.2013.

21 Preradović, Lj., Strah i bolest namiču omče, Večernje noopsti, 17.08.2013, str. 4.

savesti, samokažnjavanju onoga ko počinivši zlo, kažnjava sebe odmah na licu mesta, na isti način, ne čekajući kaznu društva. Ali se tu odmah postavi pitanje, kako to kajanje nije moglo da bude anticipirano, npr. samo par minuta pre ubistva/samoubistva, jer bi tada sprečilo već i prvo oduzimanje života, i konsekventno tome, samoubistvo? Treba imati u vidu i da kajanje i griza savesti nisu eksplozivne emocije koje spontano vode u trenutnu akciju, već je njihov mehanizam pre dugotrajno nagrizajućeg karaktera i u mnogim slučajevima ispoljavaju se svim svojim intenzitetom čak više meseci posle ženoubistva, slično ovogodišnjem kruševačkom ženoubici.

Primer naknadnog samoubistva ubice. Osumnjičeni Radoslav Marinković (69) je, kako se navodi u istrazi, 9. januara 2013. oko 19 sati hladnokrvno ispalio iz vatrenog oružja dva hica u žrtve, Danijelu Milićević (42) i njenu ćerku M. M. (6) u zgradi gde su živele. Od samog početka spekulisalo se da motive ubistva treba tražiti u neraščišćenim emotivnim odnosima. Osumnjičeni za taj dvostruki femicid u maju se ubio u bolničkoj sobi pri KPZ u Beogradu.²²

Ako se odbaci da većinu ubica po učinjenom ženoubistvu kajanje vodi u samoubistvo, sledeći mogući odgovor je neprihvatanje izvesnosti gubitka dominacije onoga koji je decenijama u tamnom vilajetu svog porodičnog sveta bio bezobzirni gospodar života i smrti, strah od mehanizama društvene represije kao suočavanja po prvi put u životu sa „jačim od sebe“, strah od definitivnog gubitka sopstvenog životnog stila.

Primer femicida bezobzirnog porodičnog nasilnika kome „niko nije mogao da se suprotstavi“. Avgust 2012. je bio obeležen jednim od najdrastičnijih porodičnih tragedija te godine. Rade Stojev je ubio (drugu) suprugu četiri dana posle venčanja i 17-godišnju kćer iz prvog braka²³ i to u momentu kada je uveliko ugovarao svadbu sa trećom ženom (inače, potpuno neobaveštenom o postojanju braka sa drugom). Predstavljao se kao novinar, operativac BIA, radnik Apelacinog suda, predstavnik raznih agencija. Ceo njegov život bio je obeležen nasilničkim i bezobzirnim ponašanjem, a kad je mrzeo bio je spreman sve da učini. Prva žena se razvela zbog nasilja jer joj je život sa njim bio pakao. A i kada se razvela, živela je u strahu od njega²⁴. Dete joj je jednostavno oteo pre deset godina i nije joj dozvoljavao ni da je vidi. U Centru za socijalni rad su joj rekli da ne mogu da joj pomognu, jer navodno, da doji dete mogli bi da intervenišu da joj se dete vrati, a ovako ne²⁵, a u stvari, bili su

22 Babović, S., Dvostruki ubica iz Kruševca se obesio u zatvoru, Večernje novosti, 16. maj 2013, Hronika, str. 10.

23 M.R., Niš, Ubio ćerku i suprugu na drugom mestu, Večernje novosti, 20. avgust 2012, Hronika, 11.

24 B.J., Ubio je našu ćerku da ne bi živela sa mnom, Blic, 20. avgust 2012, Hronika.

25 <http://www.blic.rs/Vesti/Hronika/338516/Ubio-je-nasu-cerku-da-ne-bi-zivela-sa-mnom>
Dobro je da mediji ukazuju na ovakvo nezakonito tumačenje i primenu zakona od strane centra za socijalni rad.

nemoćni u strahu od njega²⁶. Ubica je uoči ubistva planirao venčanje sa trećom ženom čijim roditeljima se predstavljao kao radnik BIA-e i od kojih je uzimao novac za navodno „organizovanje svadbe”. I revolver kojim je izvršio dva ubistva i samoubistvo uzeo je od nesuđenog tasta²⁷. Svi medijski izveštaji ovog dela jasno ocrtavaju njegov lik kao opasnog nasilnika od koga su svi strepeli od bivše supruge do institucija, i kome do tragedije niko nije mogao da stane na put²⁸. Bio je dokazani porodični nasilnik, lažov, prevarant i besposličar, manipulator koji je iako nedavno oženjen, uveliko spremao i treće venčanje, konačno i ubica²⁹.

Moguće je pak u samoubistvu nekih ženoubice videti akt konačnog inata čija je poruka, „i sopstvenom glavom ću dokazati da sam u pravu što sam je ubio“, „i u životu i u smrti znam da sam ja u pravu“, uz spremnost da se uverenost u to svoje „pravo“ plati i sopstvenom glavom i kada se nije u pravu (izgleda, posebno baš tada). Mentalni sistem tih samoubica je veoma rigidan i odbacuje dinamičnu ulogu žene u ekonomiji i porodici današnjice tako da u određenim situacijama generiše uverenje da ih žena nekako „ponižava” ili da ih je „izneverila“, pa onda odluče da je to pitanje časti koju će čuvati i po cenu svoje smrti. Čin samoubistva je i bilansnog karaktera i odaje njihovo životno uverenje da rade „pravu stvar”, nešto kao dokazivanje sopstvene „principijelnosti i moralne superiornosti”: „...snosiću posledice ali sam odbranio svoju čast”. Oni poseduju impermeabilni sistem koji je obojen starom tradicionalnom patrijarhalnom ideologijom (za koju ne retko imaju podršku uže zajednice) koji je toliko otporan na promene da vodi pre u gubitak sopstvenog života nego u preispitavanje dalje primenjivosti i opravdanosti te ideologije u savremenoj stvarnosti³⁰.

Primer najavljivanog femicida zbog napuštanja nasilnika. U avgustu 2012. je Miroslav Radenković ubio bivšu suprugu tako što joj je pucao u glavu, pa je odmah izvršio samoubistvo. Motiv je kako mediji navode, „ljubomora, nije htela da mu se vrati, napustila ga, strašno ga je pogodilo što ga je ostavila, stalno je govorio da ne može da živi bez nje, želeo da očuva brak“. Za nju se navodi da je bila poštena i čestita žena, a za njega da se odlučio na ubistvo i samoubistvo pošto je tvrdio da Suzanu i dalje voli, a ona je uporno odbijala da mu se vrati, zbog čega je najavljiavao ubistvo, tj. da će se ta njegova ljubav ovako završiti³¹. Neodgovoreno

26 B. J., Ubio je našu ćerku da ne bi živela sa mnom, Blic, 20. avgust 2012, Hronika.

27 Ristović M., Niš, Pištolj za ubistva našao preko Fejsbuka, Večernje novosti, 21. avgust 2012.

28 M. R., Niš, Ubio ćerku i suprugu na drugom mestu, Večernje novosti, 20. avgust 2012, Hronika, 11.

29 Janačković, B., Ubica iz Niša spremao i treće venčanje, Blic, 23.08.2012.

30 Barbuzan, J., U Vojvodii se lako diže ruka na sebe, samoubistvo svakih sedamnaest sati, Dnevnik, 17.08, str 01.

31 Kocić, D., Pucao u ženu, pa se ubio, Press, 9. avgust 2012, hronika, 12.

pitanje je zašto neko ko najavljuje ubistvo nije bio pritvoren i zašto je i dalje bio u prilici da raspolaže vatrenim oružjem?

Ima dosta i sporadičnih mišljenja da je samoubistvo posle ubistva samo nastavak agresije, pražnjenje nagomilane destruktivne energije, ili da se radi o dubokom očajanju (eksploziji nagomilanog očaja³²), mržnji, zaslepljenosti strastima, samosažaljenju, slepoj agresivnosti, nedozrelosti, neprihvatanju besmislenosti sopstvenog života posle ženoubistva, mržnji samog sebe, strahovima, paranoji, destruktivnom samoubistvu³³, sumanutom uverenju ubice da je spasilac ubijenih³⁴, (ne)skrivenim simptomima ozbiljnih duševnih poremećaja.

Primer višestrukog femicida praćenog samoubistvom psihički neuravnoteženog ubice. Pomahnitali Mileta Sarić (55), koga znaju kao sklonog alkoholu i nasilju, usmrtio je u julu 2013. tupim predmetom tri bespomoćne starice u tri susedne kuće: svoju majku Slobodanku Sarić (75), strinu Kosaru Sarić (83) i drugu strinu Milenu Sarić (82). Potom je i sebi presudio – obesio se u šupi pored kuće. Mileta je pravio mnoge probleme, a kad popije maltretirao je sve, pa i roditelje. Ženio se više puta, ali su ga žene napuštale. Nesrećne roditelje je tukao, jednom je čekićem pokušao da ih ubije na spavanju, ali je otac zapomagao i nekako uspeo da se od pomahnitalog sina odbrani. Odveli su Miletu tada u bolnicu, gde je proveo jednu sedmicu. Prestajao bi neko vreme da pije, pa ponovo počinjao, i opet završavao u bolnici. Prošle jeseni kad mu je umro otac, nastavio je sa sličnim ponašanjem: u Arilju je i na ulici pravio probleme. Svi su ga se pribojavali, mada nije s komšijama bio u većim nesuglasticama. U takvom pijanstvu, kad bi šta učinio, više puta su ga odvodili na psihijatriju u užičku bolnicu, ali bi se posle kratkog vremena vraćao. „Sramota je za državu što je takav čovek bio na slobodi, što nije zatvoren ili odveden na duže lečenje kada je pre dve godine pokušao oca i majku da ubije. Ovo se možda moglo sprečiti”, ogorčeno kazuju rođaci. Informaciju da se ubica lečio na Odeljenju psihijatrije užičke bolnice potvrdili su u ovoj zdravstvenoj ustanovi. Kažu da je, s dijagnozom alkoholizam i mentalna ometenost, Mileta bio lečen u novembru prošle godine, a posle oporavka nije ponovo dolazio. Smatraju da su nadležne institucije, pre svih centar za socijalni rad i policija, bile dužne da ga budnije paze i kontrolišu njegove postupke³⁵.

32 Perković, N., Eksplozija nagomilanog očaja, Dnevnik, 11.04.2013, str. 09.

33 J.P., B.J., E. S., Alo, 10.04.2013, str. 02

34 Mijatović, V., Večernje novosti, Ubica umislio da je spasilac, 11.04, str 12

35 Pejović, B., Ubio majku i dve strine, pa presudio sebi, Politika, 05.07.2013.

4. Prethodno postojanje porodično-partnerskog nasilja

Koji god bio individualni razlog samoubice, ostaje ipak nepobitna činjenica, da nije došlo do prethodnog femicida, da je pre svega ono bilo nekako prevenirano i sprečeno, da ne bi bilo ni samoubistva ženoubice³⁶. Femicid od strane partnera i sinova je najrasprostranjenija podvrsta femicida, i dešava se tamo gde žena živi, u blizini njene kuće, ili na mestima na kojima ona obavlja svoje redovne, dnevne aktivnosti³⁷. Većina žrtava porodičnog nasilja su žene, a većina nasilnika su muškarci. Iako može biti istina da postoje situacije u kojima su oba člana jednog para nasilni jedno prema drugome, mnogo je izvesnije da je muškarac originalni agresor nego žena, tj. da je da je žensko nasilje izazavano muškim. Istraživanja pokazuju da je veoma mali procenat muževa koji trpe nasilje u bilo kom uzorku i da je žensko nasilje prema muškarcima, kada postoji, ili uzvratanje ili samoodbrana. Ceneći intenzitet i učestalost i ozbiljnost fizičkih povreda i emotivnog stresa, žene su u intimnom odnosu suštinski viktimiziranije od muškaraca. U svetlu veće ozbiljnosti muškog nasilja nad ženama postoji i povišen stepen izvesnosti smrtonosnog povređivanja žene³⁸. Ogromna većina ubistava žena izvršeni su od strane intimnog partnera (67 do 80%), a obuhvata prethodnu istoriju višegodišnjeg fizičkog nasilja od strane muškog partnera ili bivšeg partnera pre ubistva, bez obzira da li u vreme ubistva žive zajedno³⁹. Zbog toga se zaključuje da je porodično nasilje izvršeno pre ubistva žene od strane njenog intimnog partnera broj jedan faktor rizika za femicid od strane intimnog partnera, jer domaćem ubistvu prethodi domaće nasilje, koje je, iako sveobuhvatno prisutno, dosta skriveno od pogleda javnosti. Mnoge porodice koje su spolja gledano, harmonične i „solidne”, prikrivaju domaće nasilje i stide se da potraže spolja pomoć od strane socijalnih službi ili organa prinude⁴⁰. Nasilje od strane intimnog partnera može da se pojavi u svakoj vezi, bez obzira na klasnu ili etničku pripadnost, a uočena pravilnost je da su nasilnici najčešće i sami odrasli u nasilnim porodicama. Uočena kao srpska specifičnost (ako se o njima uopšte može govoriti) je da ženoubice/samoubice ne potiču iz društveno i ekonomski nepriviligovanih sredina za koje se smatra da generišu više stope

36 Drew, H., *Women, violence, and the Media*, Boston, Hanover and London, 2009, s. 24.

37 Drew H., op. cit., str. 5.

38 Benson, M., Wooldredge, J., Thistlethwaite, A., Litton Fox, G., *The Correlation between Race and Domestic Violence is Confounded with Community Context*, 2004. *Social Problems*, Vol. 51, No. 3, str. 327.

39 Renzetti Claire, Edleson Jeffrey, *Encyclopedia of Interpersonal Violence*, vol 1. Sage, Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, 2008, str. 266.

40 Drew, H., op. cit., s. 206.

nasilja i kriminaliteta svih vrsta⁴¹. Svuda prisutna karakteristika je da su oni orijentisani na kontrolu i moć u odnosu sa intimnim partnerom i intenzivno su ljubomorni i osvetoljubivi te ne prihvataju žrtvino napuštanje i prekidanje veze. Upotreba droga ili alkohola intenzivira te probleme⁴².

Da bi se zlo sprečilo treba znati, shvatiti i prihvatiti da je ono moguće. Jedno od pravilnosti uočeno kod nasilnika svih vrsta nasilja, pa i porodičnog, je da ne žele da izgube žrtvu. Istraživanja i praksa pokazuju da se nasilje ne samo nastavlja, nego se i pojačava po intenzitetu i brutalnosti, onda kada žrtva porodičnog nasilja podnese zahtev za razvod braka, ili se razvede, ili jednostavno fizički napusti zajedničko domaćinstvo. Raspad porodice predstavlja najčešći „okidač“ za nasilje⁴³ na šta ukazuje teorija, ali i učestalost takvih slučajeva poslednjih godina u Srbiji. Termin „hegemonistički maskulinitet“ se odnosi na kontekstualno podržan životni stil i načine na koji muškarci praktikuju muškost, a koje uključuje i nasilje radi potčinjavanja žena⁴⁴, negiranja prava žrtve da napusti ili prekine nasilnu vezu, vodi sopstveni život, traži i dobije pomoć institucija i sl.

Primer femicida posle višegodišnjeg porodičnog nasilja. Radoslav Trgovčević (59) i njegova supruga Ivanka (60) poginuli su u eksploziji „kašikare“, a tela su nađena u dvorištu njihove porodične kuće⁴⁵. Radoslav je bio prgav čovek i Ivanki nije bilo lako s njim. Često je govorila da ne sme da napusti Radoslava zato što je pretio da će ubiti njihovo troje dece ako ode⁴⁶.

Primer femicida zbog pokušaja žrtve da posle višegodišnjeg nasilja napusti nasilnika. Dejan Petrović je u junu 2012. hicem iz pištolja u grudi ubio suprugu Ljiljanu, a potom pucao sebi u glavu i preminuo na putu do bolnice. Varao je Ljiljanu sa mnogo mlađom ženom, rođakom. Danima nije dolazio kući. Ona je trpela i plakala, a kada bi se vraćao sa tih „izleta“, maltretirao ju je. Poslednjih godina, otkada je izgubio posao u Rudniku „Lece“, počeo je i da je tuče. Istera decu iz stana, a nju prebije. Izlazila je sa masnicama. Na kraju je prelomila i ostavila ga, misleći da će tako sačuvati zdravlje, a izgubila je život⁴⁷.

41 Benson, 328.

42 Drew, op. cit., s. 213.

43 Kriminolozi: četiri tipa „porodičnih ubica“, 16.08.2013.
http://www.b92.net/zivot/nauka.php?nav_id=742933&fs=1
Pristupljeno 16.08.2013.

44 Drew, op. cit., s. 3.

45 P. V. Supružnici iz Uba razneli se bombom,
<http://www.blic.rs/Vesti/Hronika/334073/Supruznici-iz-Uba-razneli-se-bombom>

46 M.I., Kašikara ih raznela na rođendan unučeta, Kurir, 20. juli 2012, hronika, 13.

47 Ivanović, M., Ljubomorni otac ubica ostavio troje siročića, Blic, 30.06.2012.

Primer femicida posle razvoda. U maju 2012. Ž. T. je pucao u svoju nevenčanu ženu iz karabina sa dva metra i posle pucao sebi u glavu⁴⁸, čime se još jednom pokazalo da razvod nije kraj nasilja.

Primer femicida posle višedecenijskog nasilja posle pokušaja žrtve da napusti ubicu. Radovan Gudurić (52) izbo je u julu nožem 20 puta svoju ženu Desanku (45) na ulici ispred kafane „Biblioteka“ u Čačku zato što ga je ostavila i tražila razvod, što su mediji nedvosmisleno okarakterisali kao „osvetu bolesnog i nasilnog muža“. Nakon toga je sebi prerezao grkljan. Radovanov krvavi pir odigrao se pred mnogobrojnim prolaznicima, koji su i pozvali policiju i Hitnu pomoć. Oboje su prebačeni u bolnicu, gde je Desanka preminula nekoliko sati kasnije, dok je Radovan i dalje u teškom stanju, ali mu život nije ugrožen. Napustila ga je posle 30 godina očajnog braka. Odluku je donela pošto ju je pretukao i polomio joj rebra. Tada je policija podnela krivičnu prijavu protiv njega. On je i inače bio veoma nasilan. Tukao se stalno i svađao sa svim komšijama. Desanki je zbog dece i epilepsije od koje Radovan boluje bilo teško da ga ostavi. Zbog toga ga je godinama trpela. Radovan je često po kafanama potezao nož, pa je bio hapšen i upućivan na robiju. Na kocki je izgubio dve kuće u Čačku. Čerka Dragana, koja se udala i nedavno porodila, nije dolazila u roditeljsku kuću jer nije mogla da gleda kako joj otac bije majku⁴⁹.

Primer femicida zbog pokušaja žrtve da prekine vezu sa ubicom. Radnicu zrenjaninske cvečare „Bašta“, Marijanu Gajić (43), ubio je u aprilu 2013. sugrađanin Zoran Mladenović (53), koji je zatim pokušao samoubistvo. Mladenović, električar i šef održavanja u ovoj prodavnici, operisan je i nalazi se van životne opasnosti. Nezvanično, motiv zločina mogli bi da budu neraščišćeni ljubavni odnosi. Zrenjaninska policija saopštila je da je od zadobijenih povreda Marijana Gajić preminula na licu mesta. Prema rečima istražnog sudije Višeg suda, žena je zatečena sa ustrelnom ranom na licu, a na nju je pucano iz pištolja CZ M 70, kalibra 7,65 milimetara. On je iz istog pištolja pokušao da izvrši samoubistvo i sa teškom telesnom povredom prebačen je u bolnicu. Prema nezvaničnim informacijama, bili su u vezi i neke nesuglasice mogle bi da budu razlog tragedije. Gajićeva i Mladenović, inače, porodični su ljudi i imaju po dvoje dece⁵⁰.

Primer femicida zbog pokušaja žrtve da prekine vezu sa ubicom. Živorad Anđelković (58) hicima iz pištolja usmrtio je u Smederevskoj Palanci u maju Jasminu Apostolović (46) u centru grada, naočigled prolaznika, a potom

48 Urošević, J., Pucao supruzi u grudi, pa se ubio, 27.05.2012.

49 Čeković, D., UŽAS: Mučio ženu 30 godina, a onda je usmrtio na ulici u Čačku – PSIHOPATA: Izbo ženu 20 puta jer ga je ostavila, Kurir, 08. juli 2013, hronika, str. 14. i 15.

50 Pašić, S., Zrenjanin, Ubio cvečarku, pa pucao u sebe, Večernje novosti, 10. april 2013, hronika, str. 14

presudio sebi pucnjima u srce. Nezvanično, pretpostavlja se da su žrtva i ubica bili ljubavnici, i da je tragediji prethodila njena odluka da prekine ovu vezu. Prema izjavama očevidaca, Anđelković se dovezao kolima u kojima je izvesno vreme sedeo i, kako se veruje, čekao Jasminu. Kada je naišla, bez reči je izašao i u nju ispalio više metaka, a odmah potom pucao sebi u grudi. Hitna pomoć nije mogla da im pomogne jer su oni vrlo brzo preminuli. Pored tela je pronađeno šest čaura od metaka i pištolj za koji je Anđelković posedovao dozvolu. U automobilu je pronađena poruka koju je Anđelković ostavio svom advokatu i prijatelju. Na papiru je pisalo „Ugasih dva života“. Zajedno su radili. Anđelković je bio majstor parketar, a 12 godina mlađa Jasmina bila mu je pomoćnica u poslu. Anđelković je imao odraslog sina, dok je Jasmina bila udata i imala sina od 16 godina. Komšije su ispričale da je u porodici Anđelković veče pre zločina proslavljan prvi rođendan Živoradovog unuka. Njih dvoje su, kako se veruje, bili izvesno vreme ljubavnici. Motiv se može tražiti u činjenici da ga je Jasmina pre nekoliko dana ostavila, što je poverio nekim prijateljima⁵¹.

Da zaslepljenost strastima uzrokuje femicid i sukcesivan suicid ubice demantuju i teorija (ukazuje se na prisustvo veoma kontrolisanih načina za izvršenje femicida, najave, dugotrajnih pretnji)⁵² i činjenice više slučajeva. Iako su samoubistva ubica po nekima rezultat „strasti“, pri čemu je razaranja žrtve shvaćeno kao „dokaz“ postojanja te strasti koja potiče iz vrlo bliskog odnosa između žrtve i ubice, pre se radi jednostavno o predugo tolerisanom nasilju kome niko nije mogao ni hteo da se suprotstavi, ni sankcijama, niti bilo kojim drugim institucionalnim merama ili makar intervencijama srodničko/susedskog/prijateljskog karaktera. I domaći primeri rečito negiraju postojanje zaslepljenosti strastima, dokazujući međutim najviše, prisustvo hegemonističke muškosti i institucionalnu neefikasnost.

Primer hladnokrvnog femicida. Slučaj (septembar 2102) ubice i samoubice Petra Balana koji je prvo ubio suprugu i ćerku, a zatim ih je kao profesionalni ubica „overio“ sa po još jednim metkom da bi bio siguran da su mrtve⁵³, jasno opovrgava teorije o „zaslepljenom“ ubici iz strasti, jer se očito radi o racionalnom i umišljajnom vršenju zločina. Posle dvostrukog ubistva, on je otišao do prodavnice i ispričao ljudima u radnji šta je uradio, pa je još svratio do jedne komšinice i njoj sve ispričao. Potom je ušao u dvorište, prislonio pištolj na slepoočnicu i sebi presudio⁵⁴.

51 Ilić, J., Smederevska Palanka: Ubio ženu pa sebe, Večernje novosti, 31. maj 2013, hronika, str. 11.

52 Četiri tipa, op.cit.

53 Jovanović, J., Hadžić, B., Meci u ubijenu suprugu i dete, Večernje novosti, 08. septembar 2012.

54 A. Ž. A. - V. V. Ubio ćerku i ženu, pa sebi pucao u glavu, Đ 07. 09. 2012.

Primer hladnokrvnog femicida zbog napuštanja nasilnika. Porodična tragedija koja je u oktobru 2012. potresla Suboticu po svemu sudeći bila je planirana već duže vreme, što takode opovrgava postojanje „zaslepljenosti“. Da je Petar Jelaš (44) bio istrajan u nameri da okonča život svoje supruge Sandre (36), a da potom i sebi presudi, pored pretnji i najava drugovima, svedoči oproštajno pismo koje je ostavio svojoj maloletnoj deci od 12 i 14 godina. Svađa i nasilje u porodici Jelaš nisu bile retkost i zbog toga je Sandra sa decom otišla kod majke u Mali Bajmok, a za 5. novembar bilo je zakazano ročište za razvod braka. Krajem avgusta Petar je jednom već pokušao da ubije Sandru. Sandrina borba, nažalost u oktobru, nije bila dovoljna. Fizički snažniji, muž joj je život oduzeo sa pet uboda nožem, a potom i sebi presudio vešanjem o trešnju u dvorištu. Sandrini najbliži tvrde da motiv nije bila ljubomora, „već njegova obest i posesivnost, potpomognuti stalnim pijanstvom“. Dok o Sandri sve komšije i prijatelji imaju samo reči hvale, Petrovi drugovi kažu da je on već duže vreme, naročito kad popije, pretio ubistvom.⁵⁵

5. Zaključak

Činjenica je da nasilje svake vrste, pa i ono nad ženama, nikada ne prestaje samo od sebe, tako što bi nasilnik npr. rešio da se „popravi“, jer nasilnici obično ne odustaju od nasilja. Nasilje prestaje samo onda kada mu se suprotstavi nešto ili neko jači od nasilnika. Ponekada su to članovi žrtvine porodice, ako ih ima i ako mogu da se suprotstave nasilniku, ali jedini koji su legalno „jači“ od svakog pojedinačnog nasilnika su ovlašćene institucije i jedino one mogu legalno da primene silu da bi sprečili nasilje. Kada to izostane, nasilje sasvim izvesno eskalira, od nečega što je na početku izgledalo kao „malo“ porodično zlo, do brutalnog ubijanja u porodično partnerskom, a u drastičnim slučajevima i širem društvenom kontekstu. Nasilje je dakle, onoliko snažno u svojoj nekažnjivosti koliko su neefikasne državne institucije.

Tamo gde su na raspolaganju razne mogućnosti za izlazak iz situacije porodičnog nasilja, kao što su skloništa, krizne telefonske linije, savetovališta i posebno, tamo gde su one najpristupačnije, tamo je uočen najveći pad ubistava žena od strane njihovih muških partnera. Porast pristupačnih servisa namenjenih ženama žrtvama nasilja, razne politike i pravni mehanizmi protiv porodičnog nasilja, kao što su sinergične intervencije više institucija, obavezni pritvor nasilnika, smanjenje pristupačnosti vatrenog oružja, dosledno, sistematično sankcionisanje porodičnog nasilja i sl. direktno umanjuje ubistva od strane intimnog partnera⁵⁶.

55 Lemajić, J., Oduzeo im majku, ostavio pismo, Večernje novosti, 15. oktobar 2012, Hronika, 13.

56 Renzetti, C. & Edleson, J., op. cit., s. 26.

Direktni zaštitni faktor od femicida je i postojanje prethodnih, bezuslovnih zatvorskih kazni zbog domaćeg nasilja⁵⁷. Jasno je da su najvažnije strategije za prevenciju femicida smanjenje partnerskog nasilja i identifikacija slučajeva koji su u najvećem riziku od femicida, sa intervencijama koje primarno ciljaju na prvih 3 do 6 meseca neposredno pošto je žena žrtva nasilja napustila nasilnika. Smanjenje mogućnosti nasilniku da dođe do vatrenog oružja je od posebnog značaja. Tamo gde postoje skloništa, pravna savetovališta, profesionalna zdravstvena zaštita, policija obučena da interveniše u slučajevima domaćeg nasilja, tamo gde se pretnje ubistvom shvataju ozbiljno, i tamo gde se zajednice protive i osuđuju partnersko nasilje, tamo žene u svojim životima imaju više šanse da prežive to nasilje⁵⁸.

A to su mere koje ne sprečavaju samo femicid jer je svako nesprečeno nasilje opasno ne samo po neposrednu žrtvu, već uvek ima i dimenziju prostorno vremenske ekspanzije. Zajedničko za Ljubišu Bogdanovića, počinioca aprilskog masakra u Velikoj Ivanči⁵⁹ i Tamerlana Čarnajeva⁶⁰ čečenskog iseljenika okrivljenog za organizovanje aprilskog terorističkog napada na bostonski maraton, je činjenica da su obojica sasvim izvesno tukli svoje supruge⁶¹, kao i da obojica potiču iz porodičnih zajednica koje tradicionalno muškarcima daje „zeleno svetlo“, štaviše podstiče hegemonističku muškost⁶². Odrasli su neometani u razvijanju i ispoljavanju svoje nasilničke prirode i živeli u uverenju da su gospodari života i smrti⁶³. A da su ikada bili sankcionisani za dela porodičnog nasilja, pa progresivno ponovljeno sankcionisani ako bi nastavili, ne bi došlo do eskalacije nasilje ni do javno počinjenih ubistava, jer bi u vreme izvršenja zločina, obojica bili, ili u zatvoru, ili prethodnim sankcijama efikasno ubedeni da nasilništvo neminovno vodi ka neprijatnim kaznama,

57 Renzetti, C. & Edleson, J., op. cit., s. 265.

58 Renzetti, C. & Edleson, J., op. cit., s. 267.

59 J.P., B.J., E. S., Samo je malo tukao ženu, Alo, 11. april 2013, str. 06.

Vuković B., 2013, Tukao je Javorku i lancem za pse, Blic, 11.04., str. 02.

60 Mišić, M., Okončana drama u Bostonu, Politika, 20.04.2013.

Tamerlan je bio na čekanju sa zelenom kartom, zato što je u dosijeu imao evidentirano nasilničko ponašanje u porodici: tukao je suprugu.

<http://www.politika.rs/rubrike/Svet/Uhapsen-drugi-osumnjiceni-za-eksplozije-u-Bostonu.sr.html>

61 V. M.V., Na njivi radnik kod kuće monstrem, Naše novine, 11.04.2013, str. 12.

Ženu je tukao lancem, po mesec dana se oporavljala

Hadžić B., 2013, Tukao me je često, Večernje novosti, 11. 04. str 10

E. V. N., 2013, Moj zet je u kući bio tiranin, Večernje novosti, 11.04. str 12

62 E. I., Dobar za selo, tiranin u porodici, Informer, 11.04.2013, str. 06.

63 Ivančević, T, Ljubiša nasledio ludačku narav, Informer, 11.04.2013, str. 08.

Supruga masovnog ubice izjavila da je muž često tukao i besneo na sina Branka

Ekipa Kurira, Ženu Javorku tukao lancima, Kurir, 11.04.2013, str. 10.

Ljubiša je bio prek, i Bog zna koliko puta je izudarao konopcem, lancima i pesnicama, svoju suprugu Javorku, ispričale su komšije.

a u oba slučaja svakako lišeni vatrenog oružja⁶⁴. I jedno i drugo bi preveniralo masovno ubistvo i bombaški napad i spaslo više ljudskih života. Zato je veoma važno da se ozbiljno pristupi problemu nasilja u porodici, jer prevencija samoubilački nastrojenog ženoubice nije samo nužna radi zaštite žene, dece i ostalih članova njihovih porodica, već i radi zaštite celog društva od pretnji koje nosi tolerisano nasilničko ponašanje.

*

*

*

Zorica Mršević, LLD

Senior research fellow, Institute of Social Sciences, Belgrade

FEMICIDE AND SUICIDE OF THE MURDERER

Femicide is the intentional killing of women by men. One to two thirds of femicide cases ended in suicide of the murderer. The article presents several, most recent cases of femicide/suicide happened in Serbia during 2012 and 2013. Suicidal motives are in central focus of the article and the author presents various interpretations which are all illustrated by real cases. Domestic violence proceeds and predicts domestic homicide. Suicidal murderers often came from violent homes, and they are concerned with control and power in the intimate partner relationship and are intensely jealous and vengeful. They do not suddenly “snap” and commit murder in the family. There usually is deliberate planning of the crime and careful choosing of methods and victims. It is clear that the most important strategies to prevent IP femicide are the reduction of IP violence and the identification of cases at most risk for femicide, with interventions targeted especially to the immediate 3-6 months after an abused woman leaves her batterer. Addressing perpetrators’ access to guns is particularly important. Where shelters, legal advocates, health care professionals, and police are trained to intervene collaboratively in cases of domestic violence, women and children are more likely to survive the violence in their lives.

Key words: *femicide, suicide of murderers, domestic violence, motives of suicide, prevention of domestic violence.*

64 Mršević, Z., Politika, 29.05.2013.